

॥ कोबातीर्थमंडन श्री महावीरस्वामिने नमः ॥

॥ अनंतलब्धिनिधान श्री गौतमस्वामिने नमः ॥

॥ गणधर भगवंत श्री सुधर्मस्वामिने नमः ॥

॥ योगनिष्ठ आचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

॥ चारित्रचूडामणि आचार्य श्रीमद् कैलाससागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

पुनितप्रेरणा व आशीर्वाद

राष्ट्रसंत श्रुतोद्धारक आचार्यदेव श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा.

जैन मुद्रित ग्रंथ स्केनिंग प्रकल्प

ग्रंथांक : १

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-३८२००७ (गुजरात)
(079) 23276252, 23276204
फेक्स : 23276249

Websiet : www.kobatirth.org

Email : Kendra@kobatirth.org

शहर शाखा

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
शहर शाखा
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
त्रण बंगला, टोलकनगर
परिवार डाइनिंग हॉल की गली में
पालडी, अहमदाबाद - ३८०००७
(079) 26582355

P 14023

॥ श्री आवश्यक सूत्रम् ॥

પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી આનંદસાગરમૂર્તીશ્વરજી મ.સા ના ચરણે શત્ શત્ પંદન...

देवसूर तपागच्छ समाचारी संरक्षक-सुविहित सिध्दांत पालक
 बहुश्रुतोपासक-गीतार्थवर्य-चारित्र चूडामणि-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्यदेवेश
 श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा संशोधित-संपादित ४५ आगमेषु

॥ श्री आवश्यक सूत्रं ॥

❀ आलेखन कार्य-प्रेरक-वाहक ❀

प्रवचन प्रभावक पू. आ.श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा. शिष्यरत्न पू. गणिवर्यश्री पूर्णचन्द्रसागरजी म.सा.

❀ आलेखन कार्यवाहक संस्था ❀

पूज्यपाद सागरजी महाराजा संस्थापित जैनानंद पुस्तकालय-सुरत

आलेखन कार्ये किंचित् संस्मरणाणि

* आलेखन कार्ये आशीवृष्टिकारका :

पू. गच्छा. आ. श्री सूर्योदयसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री. नरेन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

* आलेखन कार्ये केचित् मार्गदर्शका :

पू. आ. श्री दोलतसागर सूरिजी म.सा.

पू. पं. श्री हर्षसागरजी म.सा.

पू. गणीश्री सागरचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री नयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री अक्षयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. मुनि श्री लब्धिचन्द्रसागरजी म.सा.

माहिती दर्शक पत्र

■ आलेखन कार्ये सहयोग प्रदाता :

मुनिश्री आगमचन्द्रसागरजी म.सा.

श्राद्धगुण संपन्न श्री नरेन्द्रभाई मुक्तिलाल महेता (सूर्यगामवाला)

■ प्रथम संस्करण - सं. २०६१, का. सु.५.

■ कृति - २५०

■ कोऽधिकारी...?- श्रुत भाण्डागारं श्रमण प्रधान चतुर्विध संघाश्च

■ संग्राहकालय - जैनानंद पुस्तकालय, गोपीपुरा, सुरत।

■ व्यवस्थापका :

श्री उषाकांतभाई झवेरी- श्री नरेशभाई मद्रासी-श्री श्रेयस के. मर्चंट

■ आवास : निशा-१ १ले माले ,गोपीपुरा, काजीनुं मेदान,
तीनबत्ती, सुरत. दूरभाष - २५९८३२६(०२६१)

■ मुद्रण कार्यवाहक

श्री सुरेश डी. शाह (हेष्मा)-सुरत।

संपादक श्री

॥ પ્રાક્-કથન ॥

॥ કથ અમ્હારિસા પાળી દુષમા-દોષ દુષિયા, હા; અણાહા કહં હૂન્તા...! ન હૂન્તો જડ જિણાગમો ॥

દુષ્મકાળે જિનાગમ-જિન પ્રતિમા ભવિયણ કું આધારા...!!

ભવાટવીમાં ભ્રમિત પ્રાણીને ભીમ મહાટવીમાંથી બહાર લાવનાર મિથ્યાત્વરૂપ અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ ગતિ કરાવનાર શ્રુતજ્ઞાનની મહત્તા અદ્વિતીય કક્ષાની છે. શ્રુતજ્ઞાનનો મહીમા પરમ મનનીય અને માનનીય હોવાના કારણે પ્રભુ શાસનમાં પરમ આધાર ભૂત કરણ તરીકે ગણના કરી છે. આગમએ વીર પ્રભુની વાણી સ્વરૂપ છે.

આગમોની રચના કાળ :- પ્રભુ મહાવીર સ્વામીના શાસનની અપેક્ષાએ વીર નિર્વાણ સંવત પૂર્વે ૨૯, વિક્રમ સંવત પૂર્વે ૪૯૯ વર્ષે વૈશાખ સુદ એકાદશી દિને તારક તીર્થંકર પ્રભુ મહાવીર દેવની ત્રિપટીને પામી આઘ ગણધર અનંતલબ્ધિ નિધાન શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ (ગૌતમસ્વામીજી) આદિ એકાદશ ગણધરોએ આગમોની રચના કરી તેજ ક્ષણે પ્રભુએ તેની યથાર્થતા-ગણાનુજ્ઞા-શાસનાનુજ્ઞા આદિના વાસકેપથી જાહેર કરી.

ગણધર ભગવંતના શિષ્યો-મુનિઓએ યથાયોગ્યતાનુંસાર શિષ્ય-પ્રશિષ્યાદિ પરિવારને વિનયપૂર્વક શાસ્ત્ર નિર્દિષ્ટ વિધિ-મર્યાદા પૂર્વક ગુરુ પાસેથી મુખપાઠ રીતે દ્વાદશાંગીનો અભ્યાસ કરતા હતાં, લખીને કે લખેલ પુસ્તકો દ્વારા ભણવા અંગે તત્કાળે પરંપરા ન હતી.

પ્રથમ વાચના :- વીર પ્રભુના નિર્વાણબાદ તેમની પટ્ટ પરંપરામાં પાંચમા કેવલી તરીકે પ્રસિધ્ધ શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજીના સમયમાં વિષમકાલના બલના પ્રભાવે ભયંકર બાર વર્ષીય દુકાલ પડ્યો સાધુઓ અનુકૂળતા મુજબ વેર વિખેર થયાં, સાથો સાથ વીર નિ. સં. ૧૫૫ લગભગમાં નંદવંશના સામ્રાજ્યનો પલટો થયો, દેશમાં ભયંકર આંધી વ્યાપી, જૈન શ્રમણોના વિહારના કેન્દ્રરૂપ મગધદેશની

॥ પ્રાક્-કથન ॥

૧

સંપાદક શ્રી

રાજધાની પટણા અને પંજાબ વચ્ચેના પ્રદેશો ભીષણ પરિસ્થિતિમાં મૂકાયા, શ્રમણ સમુદાયના વિખરાઈ જવાથી આગમોનું પઠન-પાઠન ખુબ જ અવ્યવસ્થિત થયું, જ્ઞાની પુરુષોમાંથી કેટલાયે સ્વર્ગે પધાર્યા, મુખપાઠની પધ્ધતિ પર એક જબરદસ્ત ધક્કો લાગ્યો પરિસ્થિતિને સુધારવા વીર નિ. સં.-૧૬૦ લગભગમાં પાટલીપુત્ર નગરે (પટના-બિહાર) શ્રી સ્થુલભદ્ર સ્વામીની અધ્યક્ષતામાં શ્રમણસંઘ એકત્રિત થયો, ગીતાર્થોની સલાહ મુજબ દ્વાદશાંગીની સંકલના વ્યવસ્થિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો, પ્રાયઃ આ પ્રથમ આગમ વાચના થઈ તેનું નામ ‘ શ્રી દ્વાદશાંગ-શ્રુતસંકલન’ નામે પંકાયાનો ઇતિહાસ મળે છે.

દ્વિતીય વાચના :- તેમના પછી જિનકલ્પીના અભ્યાસક આર્ય મહાગિરીજીના ગુરુ ભ્રાતા પૂ. આ. શ્રી આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ પ્રતિબોધિત પ્રભુ શાસનના ચરમ ભક્ત સમ્રાટ સંપ્રતિએ ઉજ્જૈનમાં આર્ય સુહસ્તિ મ. ને વિનંતી કરી તેમના સાનિધ્યમાં વીર નિ. સં. ૨૪૫ થી ૨૮૧ના વર્ષોમાં જિનાગામની સાચવણી સુરક્ષિત રહે તેવા યથાર્થ પ્રયાસો કર્યા, પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થામાં આવેલી ખામીને દૂર કરી જેથી આ બીજી વાચનાનું નામ ‘ આગમ સંરક્ષણ વાંચના’ દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે.

તૃતીય વાચના :- મૌર્ય રાજવંશીઓનો સેનાપતિ પુષ્યમિત્રે રાજદ્રોહ કરી રાજા બન્યો ધર્માધ બનેલા સમ્રાટ સંપ્રતિની શાસન પ્રભાવનાને નામ શેષ કરવા તેણે જૈન શ્રમણો તથા બૌદ્ધ શ્રમણોના શિરચ્છેદ કરાવી કાળો કેર વર્તાવ્યો, સાધુઓ પ્રાણ રક્ષાર્થે કલિંગ દેશ તરફ ચાલ્યા ગયા, કલિંગાધિપતિ મહામેઘવાહન ખારવેલ મહારાજા પરમ જૈન હતાં. આ પ્રમાણે પ્રાણ બચાવવાની વ્યથામાં જિનાલયો તથા, આગમ પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થાને જબરદસ્ત હાની થવા પામી, કલિંગ દેશના રાજા ભિક્ષુરાય ખારવેલે તેનો પરાજય કરી ફરી જીવંત કરવા પ્રયાસ કર્યો વીર નિ. સં. ૩૦૦ થી ૩૩૦ સુધીના મધ્યાહ્ન કાલમાં મુનિ સમ્મેલનમાં જિનકલ્પિની તુલના કરનાર પૂ.આ. મહાગિરીના શિષ્યો-પ્રશિષ્યો આ. બલિસ્સહ સૂ.મ. આ. દેવાચાર્ય, આ. ધર્મસેન વિગેરે ૨૦૦ શ્રમણો, આ. સુસ્થિત સૂરિ વગેરે સ્થવિર કલ્પિ ૩૦૦ શ્રમણો, આર્યા પોઈણી વિગેરે ૩૦૦ શ્રમણીઓ, સીવંદ, ચૂર્ણક, સેલગ વગેરે ૭૦૦ શ્રાવકો અને પૂર્ણ મિત્રાહિ ૭૦૦ શ્રાવિકા દ્વારા ત્રીજી આગમ

વાયનામાં અગિયાર અંગો અને દશ પૂર્વોના પાઠોને વ્યવસ્થિત કરવામાં આવ્યા.

ચતુર્થ વાચના :- કાલાધિન અંતિમ દશપૂર્વધર, બાલ વૈરાગી, અનુપમ સંવેગી શ્રી વજ્રસ્વામીએ અંતિમ સમયે સ્વ પટ્ટધર શ્રીવજ્રસેન સૂ.મ.ને ભયંકર દુકાલના ચરમ સમયની જાણમાં 'લાખ સોનેયા આપીને એક હાંડી ભાતની ચડશે તેના બીજા દિવસથી સુકાલ થશે' આ વાત જણાવી આવો ભયંકર દુકાલ વીર નિ. સં. ૫૮૦ થી ઉત્તર ભારતમાં વ્યાપ્ત થયો. જેમાં ગણો-કુલો-વાચકવંશો માત્ર નામશેષ થઈ ગયા. આગમ વારસો ટકાવનાર મુનિપુંગવોની સંખ્યા જૂજ થઈ ગઈ કાળ-બળ ક્ષયે ધારણા શક્તિની અનુકૂલતા પ્રમાણે પણ જો આગમનું સંકલન કરવામાં નહીં આવે તો રહ્યા સાધુઓ પણ રહેલા આગમના વારસાને સાચવવા સમર્થ ન નિવડી શકે માટે ભવિષ્યના અલ્પશક્તિવાળા પણ મેઘાવી સાધુઓને રાખવામાં વિષયાનુસંધાન દ્વારા સુગમતા સાંપડે તેથી સમકાલીન અન્ય પ્રભાવક આચાર્યોની સંમતિ લઈ શ્રી આર્યરક્ષિત સૂરિ મ. ચાર અનુયોગની વ્યવસ્થા કરી. આગમોને ચિરંજીવ બનાવ્યા વીર નિ. સં. ૫૮૨ લગભગમાં દશપુર (મંદસૌર) (માલવા) નગરે ચોથી વાચના થઈ.

પંચમ વાચના :- વીર સં. ૮૩૦ થી ૮૪૦ લગભગમાં પૂ. આ. સ્કંદિલ સૂરિએ ઉત્તરાપથના મુનિઓને મથુરામાં તથા નાગેન્દ્રવંશીય પરમ પ્રભાવક શ્રી હિમવંત ક્ષમા શ્રમણના શિષ્ય આ. શ્રી નાગાર્જુન સૂરિએ દક્ષિણાપથના મુનિઓને વલભીમાં આગમોની સંકલના કરવા એકઠા થયા કીંતુ તે સમયની દેશગત અંધાધુંધીના કારણે એક જ સાથે ભિન્ન-ભિન્ન સ્થળે આગમવાચનાઓ કરી ભવિષ્યમાં માથુરી અને વલભીવાચનાઓના પાઠ ભેદોનું સમન્વય સહજ થઈ જશે આ હેતુપૂર્વક પાંચમી વાચના કરી.

ષષ્ઠી વાચના :- તેજ ભાવનાઓ અનુસાર માથુરી વાચનાના વારસદાર આ. શ્રી દેવદ્વિગણી ક્ષમાશ્રમણે તથા વલભીવાચનાના વારસદાર આ. શ્રી કાલક સૂરિએ ભેગા મળી. શ્રમણ સંઘને એકત્રિત કરી, કાલકમે વિણસી જતા આગમના ખજાનાને સ્થાયી બનાવવાના શુભ આશયથી શ્રી શત્રુંજ્યાધિષ્ઠાયક શ્રી કપર્દીયક્ષ આદિ દૈવીક સહાયકથી ૫૦૦ આચાર્યાદિઓએ મળી વલભીપુર(વળા સૌરાષ્ટ્ર)માં

પુસ્તકા૩૬ ૩૫ આગમ વાચના કરી, આ વાચનામાં ચોરાશી આગમોનું વ્યવસ્થિત સંકલન તાડપત્રના પાના ઉપર લિપિબધ્ધ કરી આગમોને પુસ્તકા૩૬ કરવાનું કાર્ય સાધુ ભગવંતોએ કર્યું. તેમજ અન્ય મહત્વના ગ્રંથોનું પુસ્તકાલેખન કાર્ય થયેલ, ત્યારબાદ સાધુ સત્યમિત્ર સ્વર્ગે ગયા અને વીર નિ. સં. ૧૦૦૦માં વર્ષે પૂર્વજ્ઞાનનો વિચ્છેદ થયો તેમ મનાય છે.

પ્રભુવીરના શાસનમાં ઉપરોક્ત ‘ઇ’ વાચનાઓના માધ્યમે ૧૦૦૦ વર્ષના ગાળામાં થયેલ શ્રુતોધ્ધારનો ઇતિહાસ મોજૂદ છે. ત્યાર પછી ૧૫૦૦ વર્ષ સુધી આગમ વાચનાનો કે શ્રુતોધ્ધારનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી મળતો.

તેમજ વિષમકાળના પ્રભાવથી ૧૦મી સદીની સમાપ્તિ કાળથી શિથિલાચારની વૃદ્ધિ થવાથી આગમિક જ્ઞાનની પરંપરા સુવિહિત ગીતાર્થ, આચાર સંપન્ન શ્રમણોના હાથમાં રહી નહીં પરિણામે હસ્તલિખિત પ્રતોમાં રહેલ આગમો અધિકારીને પણ મળવા દુર્લભ બન્યા.

છેવટે વીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધના પ્રારંભકાળે સુવિહિત સંવેગી સાધુઓમાં આચાર નિષ્ઠા, વિશિષ્ટ વૈરાગ્યની પ્રબલ ભૂમિકા આદિ સુદૃઢ હોવા છતાંય આ બધાને ટકાવવા માટેના જરૂરી સંજોગો ન મળતાં આગમિક જ્ઞાનની માત્રા પઠન-પાઠનની શાસ્ત્રીય પરંપરા સુરક્ષિત ન રહી શકવાના કારણે ખુબ જ અલ્પ માત્રામાં રહેવા પામી

આવા અવસરે શ્રમણસંઘની ૧૮ પ્રસિધ્ધ શાખાઓમાં વધુ પ્રભાવશાળી ‘સાગરશાખા’ના અદિતીય પ્રતિભા સંપન્ન પ્રૌઢધીષણશાલી અનેકવાદો કરી તપાગચ્છની વિજય પતાકા ફેલાવનાર પૂ. મુનિરાજ શ્રી ઝવેરસાગરજી. મ.ના. એક માત્ર શિષ્ય નવ માસના ટૂંકા ગાળાનો જ ગુરૂ સહવાસ છતાં પૂર્વજન્મની આરાધનાના બળે એકલે હાથે ન્યાય-વ્યાકરણ, આગમટીકા આદિ અનેક સાધના ગ્રંથોનું અગાધ વિદ્વત્તા પૂર્ણ જ્ઞાન મેળવી પૂ. ગુરૂદેવ શ્રી ઝવેરસાગરજી મ.ની આગમોની પારદૃશ્યતાના વારસાને તે ગુરૂદેવશ્રીના અન્તિમ સમયના “ આગમો કા અભ્યાસ બરોબર કરના ” શબ્દ પાછળ રહેલ ઉંડા અંતરના આશિષના બળે આગમિક તલસ્પર્શી અગાધ માર્મિક જ્ઞાન આપ મેળે મેળવી વીર નિ. સં. ૨૪૪૦ વિ.સં. ૧૯૭૦માં કો’ક મંગલ યોધડીએ જિનશાસનના એક મહાન ધુરંધર સમર્થક પ્રભાવક શાસ્ત્રોના પારગામી

આચાર્યભગવંતો વર્ષો જૂની શ્રમણસંઘની ફરજ અને જવાબદારી રૂપ આગમોના અણમોલ વારસાને સુરક્ષીત રાખવાના પ્રશ્ને ફરીથી ઉપસ્થિત કરી.

રાજ્યદ્વારી ઉપદ્રવો, ધર્માધ ઝનૂન, બ્રિટીશ હકૂમત, જનતામાં ફેલાયેલ ક્રાન્તિકારી વિચારધારા, પશ્ચાત્ય કેળવણીના સંસ્કાર આદિ સંઘર્ષ કાળમાં પુસ્તકો પ્રતો મેળવવી અતિકઠીન હતી તે સમયે જુદા જુદા ખૂણે રહેલી હસ્તપ્રત-તાડપત્ર આદિ પરથી સંશોધન કરી જાત મહેનતે પ્રેસકોપીથી માંડીને સુધારવા સુધીની સંપૂર્ણ દેખરેખ જવાબદારીથી આગમ ગ્રંથોની મર્યાદિત પ્રતિઓ છપાવી સામુદાયિક વાચનાઓ વિ. સં. ૧૯૭૧થી ૧૯૭૭ સુધીમાં પાટણ-કપડવંજ-અમદાવાદ-સુરત આદિ ક્ષેત્રોમાં છ-છ મહીનાની વાચનાઓ ગોઠવી સેંકડો સાધુ-સાધ્વીઓને આગમોને વાંચવાની પરિપાટી આદિનો સંપૂર્ણ ખ્યાલ કરાવ્યો સાત સામુહિક વાચનાઓમાં ૨૬ ગ્રંથો વાંચ્યા તેમાં લગભગ ૨,૩૩,૨૦૦ શ્લોકની વાચના આપી તથા આગમ દિવાકર પૂ. મુનિશ્રીપુણ્યવિજયજી મ. આદિને પણ આ ક્ષેત્રે આગળ વધવા અંગૂલ નિર્દેશ કરી આ મહાપુરુષે શ્રુત સરિતાને ધોધમાર વહેતી કરી છે.

આ મહાપુરુષ તે પ્રાતઃ સ્મરણીય ગુજરાત-માલવા-રાજસ્થાન-બંગાલ- બિહાર આદિ અનેક ક્ષેત્ર સંઘો તથા સુરત સંઘના આમૂલચૂલ ઉપકારી, આગમોધ્ધારક ધ્યાનસ્થ સ્વર્ગસ્થ પ.પૂ. આચાર્યશ્રી આનંદસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજ જેઓ ‘ પૂ. સાગરજી મ.’ ના લાડીલા, હૂલામણા નામથી પણ પ્રસિદ્ધ હતાં તેમના જ સંશોધિત આગમો અમને પ્રતાકારે પુર્ન મુદ્રિત કરાવવાનો લાભ પ્રાપ્ત થયો છે. તા.ક. વર્તમાન કાળે ગ્રંથો, શાસ્ત્રો, સુવિહિત ગીતાર્થ આચાર્ય ભગવંતો, ઇતિહાસકારો પાસેથી પ્રાપ્ત થતી માહિતી અનુસાર વીર નિર્વાણના ૧૦૦૦ વર્ષમાં છ-છ વાચના-સંકલન બાદ ૧૫૦૦ વર્ષ સુધીમાં આવું કોઈ કાર્ય થયેલ જણાતું નથી ત્યાર બાદ એકલા હાથે આપ બળે સૌ પ્રથમ આગમ ઉધ્ધારના ભગીરથ કાર્યને કરનાર ગુરૂદેવને કોટી-કોટી વંદના...

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

(१) णमो अरिहंताणं, णमो सिद्धाणं, णमो आयरियाणं, णमो उवज्झायाणं, णमो लोए सव्वसाहूणं, एसो पंच णमुक्कारो, सव्व पावप्पणासणो, मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवइं मंगलं । १-१ ।-१

(२) करेमि भंते सामाइयं सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥१॥

● पढमं अज्झयणं समत्तं ●

॥ बीयं अज्झयणं चउवीसत्थओ ॥

(३) लोगस्स उज्जोयगरे धम्मतिथ्यरे जिणे अरिहंते किन्तइस्सं चउवीसंपि केवली ॥ १ ॥

(४) उसभमजियं च वंदे संभवमभिणंदणं च सुमइं च पउमप्पहं सुपासं जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥ २ ॥

(५) सुविहिं च पुप्फदंतं सीअल सिज्जंस वासुपुज्जं च विमलमणंतं च जिणं धम्मं संतिं च वंदामि ॥ ३ ॥

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

१

पू. सागरजी म. संशोधित

(६) कुंथुं अरं च मल्लिं वंदे मुणिसुव्वयं नमिजिणं च वंदामि रिट्ठनेमिं पासं तह वद्धमाणं च ॥ ४ ॥

(७) एवं मए अभिथुआ विहयरयमला पहीणजरमरणा चउवीसंपि जिणवरा तित्थयरा मे पसीयंतु ॥ ५ ॥

(८) कित्ति य वंदिय महिया जेए लोगस्स उत्तमा सिद्धा आरुग्गबोहिलाभं समाहिवरमुत्तमं दिंतु ॥ ६ ॥

(९) चंदेसु निम्मलयर आइच्चेसु अहियं पयासयर सागरवरगंभीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ ७ ॥

● बीयं अज्झयणं समत्तं ●

॥ तइयं अज्झयणं वंदणयं ॥

(१०) इच्छामि खमासमणो वंदितं जावणिजाए निसीहियाए, अणुजाणह मे मिउग्गहं निसीहि अहोकायं कायसंफासं खमणिज्जो भे किलामो, अप्पकिलंताणं बहुसुभेण भे दिवसो वइक्कंतो जत्ता भे जवणिज्जं च भे, खामेमि खमासमणो देवसियं वइक्कमं आवस्सियाए पडिक्कमामि खमासमणाणं देवसियाए आसायणाए तितीसन्नयराए जं किंचि मिच्छाए मणदुक्कडाए वयदुक्कडाए कायदुक्कडाए कोहाए माणाए मायाए लोभाए सब्बकालियाए सब्बमिच्छोवयाराए सब्बधम्माइक्कमणाए आसायणाए जो मे अइयारो कओ तस्स खमासमणो पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ २ ॥-१

● तइयं अज्झयणं समत्तं ●

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

२

पू. सागरजी म. संशोधित

॥ चउत्थं अङ्गयणं पडिक्कमणं ॥

णमो अरिहंताणं, णमोसिद्धाणं, णमो आयरियाणं, णमो उवज्झायाणं, णमो लोए सव्वसाहूणं, एसो णमुक्कारो, सव्व पावप्पणासणो, मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवइ मंगलं

(११) करेमि भंते सामाइयं सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खाभि जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ ३-१ ॥

(१२) चत्तारि मंगलं अरहंता मंगलं सिद्धा मंगलं साहू मंगलं केवलिपन्नतो धम्मो मंगलं ॥ ३ ॥

(१३) चत्तारि लोगुत्तमा अरहंता लोगुत्तमा सिद्धा लोगुत्तमा साहू लोगुत्तमा केवलिपन्नतो धम्मो लोगुत्तमो ॥ ४ ॥

(१४) चत्तारि सरणं पवज्जामि अरहंते सरणं पवज्जामि सिद्धे सरणं पवज्जामि साहू सरणं पवज्जामि केवलिपन्नतं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥ ५ ॥ सू-१

(१५) इच्छामि पडिक्कमिउं जो मे देवसिओ अइयारो कओ काइओ वाइओ माणसिओ उस्सुत्तो उम्मग्गो अकप्पो अकरणिज्जो दुज्झाओ दुव्विचिंतिओ अणायारो अणिच्छियव्वो असमणपाउग्गो नाणे दंसणे चरित्ते सुए सामाइए तिण्हं गुत्तीणं चउण्हं कसायाणं पंचण्हं महव्वयाणं छण्हं जीवन्तिकायाणं सत्तण्हं पिंडेसणाणं अट्ठण्हं पवयणमाऊणं नवण्हं बंभचेरगुत्तीणं दसविहे समणधम्मे समणाणां

जोगाणं जं खंडियं जं विराहियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ६ ॥ सू. २

(१६) इच्छामि पडिक्कमिउं इरियावहियाए विराहणाए गमणागमणे पाणक्कमणे बीयक्कमणे हरियक्कमणे ओसाउत्तिंग-
पणगदगमट्टीमक्कडासंताणासंकमणे जे मे जीवा विराहिया एगिंदिया बेइंदिया तेइंदिया चउरिंदिया पंचिंदिया अभिहया वत्तिया
लेसिया संघाइया संघट्टिया परियाविया किलाभिया उद्विया ठाणाओ ठाणं संकाभिया जीवियाओ ववरोविया तस्स मिच्छा मि दुक्कडं
॥ ७ ॥ सू. ३

(१७) इच्छामि पडिक्कमिउं पगामसिज्जाए निगामसिज्जाए संथारा उव्वट्टणाए परियट्टणाए आउंटण पसारणाए छप्पइयसंघट्टणाए
कूइए कक्कराइए छीए जंभाइए आमोसे ससरक्खामोसे आउलमाउलाए सोअणवत्तियाए इत्थीविप्परिआसियाए दिट्ठिविप्परिआसिआए
मणविप्परिआसिआए पाणभोयणविप्परिआसिआए जो मे देवसिओ अइयारो कओ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ८ ॥ सू. ४

(१८) पडिक्कमामि गोयरचरिआए भिक्खायरिआए उग्घाडकवाडउग्घाडणाए साणावच्छादारसंघट्टणाए मंडीपाहुडियाए बलि-
पाहुडियाए ठवणापाहुडियाए संकिए सहसागारे अणेसणाए (पाणे सणाए) पाणभोयणाए बीयभोयणाए हरियभोयणाए पच्छाकम्मियाए
पूरेकम्मियाए अदिट्ठहडाए दगसंसट्ठहडाए रयसंसट्ठहडाए परिसाडणियाए पारिट्ठावणियाए ओहासणाभिक्खाए जं उग्गमेणं उप्पायणेसणाए
अपरिसुद्धं परिग्गहियं परिभुत्तं वा जं न परिट्ठवियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ९ ॥ सू. ५

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

४

पू. सागरजी म. संशोधित

(१९) पडिक्कमामि चाउक्कालं सज्झायस्स अकरणयाए उभओकालं भंडोवगरणस्स अप्पडिलेहणाए दुप्पडिलेहणाए अप्पमज्जणाए दुप्पमज्जणाए अइक्कमे वइक्कमे अइयारे अणायारे जो मे देवसिओ अइयारो कओ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ १० ॥
सू.६

(२०) पडिक्कमामि एगविहे असंजमे, पडिक्कमामि दोहिं बंधणेहिं रागबंधणेणं दोसबंधणेणं, पडिक्कमामि तिहिं दंडेहिं मणदंडेणं वयदंडेणं कायदंडेणं, पडिक्कमामि तिहिं गुत्तीहिं मणगुत्तीए वइगुत्तीए कायगुत्तीए ॥ ११ ॥ सू.६

(२१) पडिक्कमामि तिहिं सल्लेहिं मायासल्लेणं निआणसल्लेणं मिच्छादंसणसल्लेणं, पडिक्कमामि तिहिं गारवेहिं इड्ढीगारवेणं रसगारवेणं सायागारवेणं, पडिक्कमामि तिहिं विराहणाहिं नाणविराहणाए दंसणविराहणाए चरित्तविराहणाए, पडिक्कमामि चउहिं कसाएहिं कोहकसाएणं माणकसाएणं मायाकसाएणं लोभकसाएणं, पडिक्कमामि चउहिं सण्णाहिं आहारसण्णाए भयसण्णाए मेहुणसण्णाए परिग्गहसण्णाए, पडिक्कमामि चउहिं विकहाहिं इत्थिकहाए भत्तकहाए देसकहाए रायकहाए, पडिक्कमामि चउहिं झाणेहिं अट्टेणं झाणेणं रुद्धेणं झाणेणं धम्मेणं झाणेणं सुक्केणं झाणेणं ॥ १२ ॥ सू. ७

(२२) पडिक्कमामि पंचहिं किरियाहिं काइयाए अहिगरणियाए पाउसियाए पारितावणियाए पाणाइवायकिरियाए ॥ १३ ॥
सू.८

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

५

पू. सागरजी म. संशोधित

(२३) पडिक्कमामि पंचहिं कामगुणेहिं सदेणं रूवेणं गंधेणं रसेणं फासेणं, पडिक्कमामि पंचहिं महव्वएहिं पाणाइवायाओ वेरमणं मुसावायाओ वेरमणं अदिन्नादाणाओ वेरमणं मेहुणाओ वेरमणं परिग्गहाओ वेरमणं, पडिक्कमामि पंचहिं समिइहिं इरियासमिइए भासासमिइए एसणासमिइए आयाणभंडमत्तनिक्खेवणासमिइए उच्चारपासवणखेलजल्लसिंघाणपारिट्ठावणियासमिइए ॥ १४ ॥ सू. ९

(२४) पडिक्कमामि छहिं जीवनिकाएहिं पुढविकाएणं आउकाएणं तेउकाएणं वाउकाएणं वणस्सइकाएणं तसकाएणं, पडिक्कमामि छहिं लेसाहिं किण्हलेसाए नीललेसाए काउलेसाए तेउलेसाए पम्हलेसाए सुक्कलेसाए, पडिक्कमामि सत्तहिं भयट्ठाणेहिं, अट्ठहिं मयट्ठाणेहिं, नवहिं बंभचेरगुतीहिं, दंसविहे समणधम्म, एक्कारसहिं उवासगपडिमाहिं, बारसहिं भिक्खुपडिमाहिं, तेरसहिं किरियाट्ठाणेहिं ॥ १५ ॥ सू. १०

(२५) चउदसहिं भूयगामेहिं, पन्नरसहिं परमाहम्मिएहिं, सोलसहिं गाहासोलसएहिं, सत्तरसविहे असंजमे, अट्ठारसविहे अबंभे, एगूणवीसाए नायज्झयणेहिं, वीसाए असमाहिट्ठाणेहिं ॥ १६ ॥ सू. ११

(२६) एगवीसाए सबलेहिं, बावीसाए परीसहेहिं, तेवीसाए सुयगडज्झयणेहिं, चउवीसाए देवेहिं, पंचवीसाए भावणाहिं, छव्वीसाए दसाकप्पववहाराणं उद्देसणकालेहिं, सत्तावीसाए अणगारगुणेहिं अट्ठावीसइविहे आयारपकप्पेहिं, एगुणतीसाए पावसुयप्पसंगेहिं, तीसाए मोहणीयट्ठाणेहिं एगतीसाए सिद्धाइगुणेहिं, बत्तीसाए जोगसंगहेहिं ॥ १७ ॥ सू. १२

(२७) तेत्तीसाए आसायणाहिं ॥ १८ ॥ सू. 13

(२८) अरिहंताणं आसायणाए सिद्धाणं आसायणाए आयरियाणं आसायणाए उवज्झायाणं आसायणाए साहूणं आसायणाए साहुणीणं आसायणाए सावयाणं आसायणाए सावियाणं आसायणाए देवाणं आसायणाए देवीणं आसायणाए इहलोगस्सआसायणाए परलोगस्सआसायणाए केवलिपन्नतस्सधम्मस्स आसायणाए सदेवमणुयासुरस्सलोगस्स आसायणाए सव्वपाणभूयजीवसत्ताणं आसायणाए कालस्स आसायणाए सुयस्स आसायणाए सुयदेवयाए आसायणाए वायणायरियस्सआसायणाए ॥ १९ ॥ सू. 14

(२९) जं वाइद्धं वच्चा मिलियं हीणक्खरं अच्चक्खरं पयहीणं विणयहीणं घोसहीणं जोगहीणं सुट्ठुदिन्नं दुट्ठुपडिच्छियं अकाले कओसज्झाओ काले न कओसज्झाओ असज्झाइएसज्झाइयं सज्झाइए न सज्झाइयं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ २० ॥ सू. १५

(३०) णमो चउव्वीसाए तित्थगराणं उसभादिमहावीरपज्जवसाणाणं ॥ २१ ॥ सू. १६

(३१) इणमेव णिगगंथं पावयणं सच्चं अणुत्तरं केवलियं पडिपुन्नं णेआउयं संसुद्धं सल्लगतणं सिद्धिमगं मुत्तिमगं णिज्जाणमगं णिव्वाणमगं अवितहमविसंधि सव्वदुक्खप्पहीणमगं इत्थं ठिया जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुच्चंति परिणिव्वायंति सव्वदुक्खाणं अंतंकरंति ॥ २२ ॥ सू. 17

(३२) तं धम्मं सद्वहामि पत्तियामि रोएमि फासेमि पालेमि अणुपालेमि तं धम्मं सद्वहंतो पत्तियंतो रोएंतो फासेंतो पालंतो

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

७

पू. सागरजी म. संशोधित

अणुपालंतो तस्स धम्मस्स केवलि पण्णत्तस्स अब्भुट्ठिओमि आराहणाए विरओमि विराहणाए

असंजमं परियाणामि संजमं उवसंपज्जामि अबंभं परियाणामि बंभं उवसंपज्जामि

अकप्पं परियाणामि कप्पं उवसंपज्जामि अण्णाणं परियाणामि णाणं उवसंपज्जामि

अकिरियं परियाणामि किरियं उवसंपज्जामि मिच्छत्तं परियाणामि सम्भत्तं उवसंपज्जामि

अबोहिं परियाणामि बोहिं उवसंपज्जामि अमग्गं परियाणामि मग्गं उवसंपज्जामि ॥ २३ ॥ सू. 18

(३३) जं संभरामिं जं च ण संभरामि, जं पडिक्कमामि जं च न पडिक्कमामि, तस्स सव्वस्स देवसियस्स अइयारस्स पडिक्कमामि
समणोहं संजयविरयपडिहयपच्चक्खायपावकम्मो अणियाणो दिट्ठिसंपन्नो मायामोसविवज्जओ ॥ २४ ॥ सू. 19

(३४) अट्ठाइज्जेसु दीवसमुहेसु पन्नरससु कम्मभूमीसु जावंत केवि साहू रयहरणगुच्छपडिग्गहधरा पंचमहव्वयधरा अट्टारस
सहस्स सीलंगधरा अक्खायाय.रचरित्ता ते सव्वे सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि ॥ २५ ॥ सू. 20

(३५) खामेमि सव्वजीवे सव्वे जीवा खमंतु मे मित्ती मे सव्वभूएसु वेरं मज्झ न केणई ॥ ८ ॥ -1

(३६) एवमहं आलोइय निंदिय गरहिय दुगंछिय सम्भं तिविहेण पडिक्कंतो वंदामि जिणे चउवीसं ॥ ९ ॥ -2

● चउत्थं अज्झयणं समत्तं ●

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

८

पू. सागरजी म. संशोधित

॥ पंचमं अज्झयणं काउस्सगो ॥

(३७) करेमि भंते सामाइयं सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ २६-१ ॥

(३८) इच्छामि ठाडुं काउस्सगं जो मे देवसिओ अइयारो कओ काइओ वाइओ माणसिओ उस्सुत्तो उम्मगो अकप्पो अकरणिज्जो दुज्झाओ दुव्विचिंतिओ अणायारो अणिच्छियव्वो असमणपाउगो नाणे दंसणे चरित्ते सुए सामाइए तिण्हं गुत्तीणं चउण्हं कसायाणं पंचण्हं महव्वयाणं छण्हं जीवनि कांयाणं सत्तण्हं पिंडेसणाणं अट्ठण्हं पवयणमाऊणं नवण्हं बंभचेरगुत्तीणं दसविहेसमणधम्मं समणाणं जोगाणं जं खंडियं जं विराहियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ २६ ॥ सूत्र-१ ॥

(३९) तस्स उत्तरीकरणेणं पायच्छित्तकरणेणं विसोहीकरणेणं विसल्लीकरणेणं पावाणं कम्माणं निग्घायणट्ठाए ठामि काउस्सगं अन्नत्थ ऊससिएणं नीससिएणं खासिएणं छीएणं जंभाइएणं उड्डुएणं वायनिसगणेणं भमलीए पित्तमुच्छाए सुहुमेहिं अंगं संचालेहिं सुहुमेहिं खेल संचालेहिं सुहुमेहिं दिट्ठि संचालेहिं एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गो अविराहिओ हुज्ज मे काउस्सगो जाव अरिहंताणं भगवंताणं णमुक्कारेणं ण पारेमि तावकायं ठाणेणं मोणेणं झाणेणं अप्पाणं वोसिरामि ॥ २७ ॥ सूत्र. २ ॥

(४०) लोगस्स उज्जोयगरे धम्मतित्थयरे जिणे अरिहंते कित्तइस्सं चउवीसंपि केवली ॥ २९.१ ॥

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

९

पू. सागरजी म. संशोधित

(४१) उसभमजियं च वंदे संभवमभिणंदणं च सुमइं च पउमप्पहं सुपासं जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥ २९.२ ॥

(४२) सुविहिं च पुप्फदंतं सीअल सिज्जंस वासुपुज्जं च विमलमणंतं च जिणं धम्मं संतिं च वंदामि ॥ २९.३ ॥

(४३) कुंथुं अरं च मल्लिं वंदे मुणिसुव्वयं नमिजिणं च वंदामि रिद्धिनेमिं पासं तह वद्धमाणं च ॥ २९.४ ॥

(४४) एवं मए अभिथुआ विहुयरयमला पहीणजरमणा चउवीसंपि जिणवरा तित्थयरा मे पसीयंतु ॥ २९.५ ॥

(४५) कित्ति य वंदिय महिया जेए लोगस्स उत्तमा सिद्धा आरुग्गबोहिलाभं समाहिवरमुत्तमं दिंतु ॥ २९.६ ॥

(४६) चंदेसुनिम्मलयरा आइच्चेसु अहियं पयांसयरा सागरवरगंभीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ २९.७ ॥

(४७) सव्वलोए अरिहंत चेइयाणं करेमि काउस्सगं वंदणवत्तियाए पूअणवत्तियाए सक्कारवत्तियाए सम्माणवत्तियाए बोहिलाभवत्तियाए निरुवसग्गवत्तियाए सद्धाए मेहाए धिईए धारणाए अणुप्पेहाए वड्डमाणीए ठामि काउस्सगं [अन्नत्थ०] ॥ २८ ॥
सूत्र. ३।

(४८) पुक्खरवरदीवट्ठे धायइसंडे य जंबुद्दीवे य भरहेरवय विदेहे धम्माइगरे नमंसांमि ॥ १० ॥ १

(४९) तमतिभिरपडल विद्धं सणस्स सुरगणनरिंदमहियस्स सीमाधरस्स वंदे पप्फोडियमोहजालस्स ॥ ११ ॥ २

(५०) जाईजरामरण सोग पणासणस्स, कल्लाणपुक्खल विसालसुहावहस्स को देवदाणवणारिंदगणच्चिअस्स,

धम्मस्ससारमुवलब्भकरेपमायं ॥ १२ ॥ ३

(५१) सिद्धे भो पयओ णमो जिणमए नंदी सया संजमे देवं नाग सुवण्णकिन्नरगणस्सब्भूअ भावच्चिए लोगो जत्थ पइट्ठिओ जगमिणं तेलुक्कमच्चासुरं धम्मो वड्डउ सासओ विजयओ धम्मुत्तरं वड्डउ ॥ १३ ॥-४

(५२) सुअस्स भगवओ करेमि काउस्सगं वंदण० अन्नत्थ० ॥ २९ ॥ सूत्र. ४।

(५३) सिद्धाणं बुद्धाणं पारगयाणं परंपगयाणं लोअग्गमुवगयाणं णमो सया सव्वसिद्धाणं ॥ १४ ॥-१

(५४) जो देवाण वि देवो जं देवा पंजली णमंसंति तं देवदेवमहियं सिरसा वंदे महावीरं ॥ १५ ॥-२

(५५) इक्कोवि णमुक्कारो जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स संसार सागराओ तारेइ णरं व णारिं वा ॥ १६ ॥-३

(५६) उज्जिंतसेल सिहरे दिक्खा नाणं निसीहिआ जस्स तं धम्मचक्कवट्ठीं अरिट्ठनेमिं नमंसाभि ॥ १७ ॥-४

(५७) चत्तारि अट्ठदस दोय वंदिआ जिणवरा चउव्वीसं परमट्ठ निट्ठिअट्ठा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ १८ ॥-५

[इति सुयथवसिद्धथवगाहाओ] ॥ ३० ॥

(५८) इच्छामि खमासमणो उवट्ठिओमि अब्भितरपक्खियं खामेउं इच्छं खामेमि अब्भितर पक्खियं पन्नरस्सण्हं दिवसाणं पन्नरसण्हं राईणं जंकिचि अपत्तियं परपत्तियं भत्ते पाणे विणए वेयावच्चे आलावे संलावे उच्चासणे समासणे अंतरभासाए उवरिभासाए जंकिंचि

मञ्ज विणयपरिहीणं सुहृमं वा बायरं वा तुब्भे जाणह अहं न जाणामि तस्स मिच्छा मि दुक्कडम् ॥ ३१ ॥ सूत्र-४।

(५९) इच्छामि खमासमणो पिअं च मे जंभे हट्ठाणं तुट्ठाणं अप्पायं काणं अभग्गजोगाणं सुसीलाणं सुव्वयाणं सायरिय उवज्झायाणं नाणेणं दंसणेणं चरित्तेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणाणं बहुसुभेणं भे दिवसो पोसहो पक्खो वइक्कंतो अन्नो य भे कल्लालेणं पज्जुवट्ठिओ सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि तुब्भेहिं समं ॥ ३२ ॥ सूत्र-५।

(६०) इच्छामि खमासमणो पुव्वि चेइयाइं वंदिता नमंसित्ता तुब्भण्हं पायमूलं विहरमाणेणं जे केई बहु देवसिया साहुणो दिट्ठा समाणा वा वसमाणा वा गामाणुगामं दूइज्जमाणा वा राइणिया संपुच्छंति ओमराइणिया वंदंति अज्जया वंदंति अज्जियाओ वंदंति सावया वंदंति सावियाओ वंदंति अहंपि निसल्लो निक्कसाओ तिकट्टु सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि अहमवि वंदावेमि चेइयाइं ॥३३॥ सूत्र. ६।

(६१) इच्छामि खमासमणो उवट्ठिओमि तुब्भण्हं संतिअं अहाक्खं वा वत्थं वा पडिग्गहं वा कंबलं वा पायपुच्छणं वा [रयहरणं वा] अक्खरं वा पयं वा गाहं वा सिलोगं वा सिलोगद्धं वा अट्ठं वा हेउं वा पसिणं वा वागरणं वा तुब्भेहिं सम्मं चिअत्तेण दित्रं मए अविणएण पडिच्छिअं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं आयरियसंतिअं ॥ ३४ ॥ सूत्र. ७।

(६२) इच्छामि खमासमणो अहमपुव्वाइं कयाइं च मे किइ कम्माइं आयरमंतरे विणयमंतरे सेहिए सेहाविओ संगहिओ उवग्गहिओ

सारिओ वारिओ चोइओ पडिचोइओ चिअत्ता मे पडिचोयणा उव्वट्ठिओहं तुब्भण्हं तवतेयसिरीए इमाओ चाउरंतसंसारकंताराओ साहट्टु
 नित्थरिस्सामि तिकट्टु सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि नित्थारगपारगाहोह ॥ ३५ ॥ सूत्र. ८।

● पंचमं अज्झयणं समत्तं ●

॥ छट्ठं अज्झयणं पच्चक्खाणं ॥

(६३) तत्थ समणोवासओ पुव्वामेव भिच्छत्ताओ पडिक्कमइ सम्मत्तं उवसंपज्जइ नो से कप्पइ अज्जप्पभिई अन्नउत्थिए वा
 अन्नउत्थिअदेवयाणि वा अन्नउत्थियपरिग्गहियाणि वा अरिहंतचेइयाणि वा वंदित्तए वा नमंसित्तए वा पुव्वि अणालत्तएणं आलवित्तए
 वा संलवित्तए वा तेसिं असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा दाउं वा अणुप्पयाउं वा नन्नत्थ रायाभिओगेणं गणाभिओगेणं
 बलाभिओगेणं देवयाभिओगेणं गुरुनिग्गहेणं वित्तीकंतारेणं से य सम्मत्ते पसत्थसमत्तमोहणियकम्माणुवेयणोवसमखयसमुत्थे
 पसमसंवेगाइलिंगे सुहे आयपरिणामे पन्नते सम्मत्तस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा न समायरियव्वा तं जहां-संका
 कंखा वित्तिगिच्छा परपासंडपसंसा परपासंडसंथवे ॥ ३६ ॥ सूत्र. १।

(६४) थूलगपाणाइवायं समणोवासओ पच्चक्खाइ से पाणाइवाए दुविहे पन्नतं तं जहा संकप्पओ अ आरंभओ अ तत्थ
 समणोवासओ संकप्पओ जावज्जीवाए पच्चक्खाखाइ णो आरंभओ थूलगपाणाइवायवेरमणस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

१३

पू. सागरजी म. संशोधित

जाणियव्वा तं जहा बंधे वहे छविच्छेए अइभारे भत्तपाणवुच्छेए ॥ ३७ ॥ सूत्र. 1।

(६५) थूलगमुसावायं समणोवासओ पच्चक्खाइ से य मुसावाए पंचविहे पन्नते तं जहा कन्नलीए गवालीए भोमालीए नासावहारे कूडसक्खिज्जे, थूलगमुसावायवेरमणस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा सहस्सब्भक्खाणे रहस्सब्भक्खाणे सदारमंतभेए मोसुवाएसे कूडलेहकरणे ॥ ३८ ॥ सूत्र. 2।

(६६) थूलगअदत्तादानं समणोवासओ पच्चक्खाइ से अदिन्नादाने दुविहे पन्नते तं जहा सचित्तादत्तादाने अचित्तादत्तादाने अ, थूलादत्तादानवेरमणस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा तेनाहडे तक्करपओगे विरुद्धजाइंक्कमणे कूडतुलकूडमाणे तप्पडिरुवगववहारे ॥ ३९ ॥ सूत्र. 3।

(६७) परदारगमणं समणोवासओ पच्चक्खाइ सदारसंतोसं वा पडिवज्जइ से य परदारगमणे दुविहे पन्नते तं जहा ओरालियपरदारगमणे वेउव्वियपरदारगमणे सदारसंतोस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा अपरिगहियागमणे इत्तरियपरिगहियागमणे अनंगकीडा परवीवाहकरणे कामभोगतिव्वाभिलासे ॥ ४० ॥ सूत्र. 4।

(६८) अपरिमियपरिग्गहं समणोवासओ पच्चक्खाइ इच्छापरिमाणं उवसंपज्जइ से परिग्गहे दुविहे पन्नते तं जहा सचित्तपरिग्गहे अचित्तपरिग्गहे य, इच्छापरिमाणस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा धणधन्नपमाणाइक्कमे खित्तवत्थुपमाणाइक्कमे

हिरन्सुवन्नपमाणाइक्कमे दुपयचउप्पयपमाणाइक्कमे कुवियपमाणाइक्कमे ॥ ४१ ॥ सूत्र. 5।

(६९) दिसिवए तिविहे पन्नत्ते उड्डुदिसिवए अहोदिसिवए तिरियदिसिवए दिसिवयस्स समणोवासएण इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा उड्डुदिसिपमाणाइक्कमे अहोदिसिपमाणाइक्कमे तिरियदिसिपमाणाइक्कमे खित्तुवुड्डी सइअंतरद्धा ॥ ४२ ॥ सूत्र. 6।

(७०) उवभोगपरिभोगवए दुविहे पन्नत्ते तं जहा भोअणओ कम्मओ अ, भोअणओ समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा-सचित्ताहारे सचित्तपडिबद्धाहारे अप्पउलिओसहिभक्खणया तुच्छेसहिभक्खणया दुप्पलिओसहिभक्खणया ॥ ४३ ॥ सूत्र. 7।

(७१) कम्मओ णं समणोवासएणं इमाइं पन्नरस कम्मादानाइं जाणियव्वाइं तं जहा इंगालकम्मे वणकम्मे साडीकम्मे भाडीकम्मे फोडीकम्मे दंतवाणिज्जे लक्खवाणिज्जे रसवाणिज्जे केसवाणिज्जे विसवाणिज्जे जंतपीलणकम्मे निल्लंछणकम्मे दवगिगदावणया सरदहतलायसोसणया असईपोसणया ॥ ४४ ॥ सूत्र. 7।

(७२) अनत्थदंडे चउव्विहे पन्नत्ते तं जहा अवज्झाणारिए पमत्तायरिए हिंसप्पयाणे पावकम्मोवएसे अनत्थदंडवेरमणस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा कंदप्पे कुक्कुइए मोहरिए संजुताहिगरणे उवभोगपरिभोगाइरेगे ॥ ४५ ॥ सूत्र. 8।

(७३) सामाइयं नामं सावज्जजोगपरिवज्जणं निरवज्जजोगपडिसेवणं च ॥ ४६-१ ॥

॥ श्रीआवश्यक सूत्र ॥

१५

पू. सागरजी म. संशोधित

(७४) सिक्खा दुविहा गाहा उववायतिई गई कसाया य बंधंता वेयंता पडिवज्जाइक्कमे पंच ॥ १९ ॥-१

(७५) सामाइअंमि उ कए समणो इव सावओ हवइ जम्हा एएणं करणेणं बहुसो सामाइयं कुज्जा ॥ २० ॥-२

(७६) सव्वंति भाणिऊणं विरई खलु जस्स सव्विया नत्थि सो सव्वविरइवाई चुक्कइ देसं च सव्वं च ॥ २१ ॥-३

(७७) सामाइयस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा मणदुप्पणिहाणे वइदुप्पणिहाणे कायदुप्पणिहाणे सामाइयस्स सइअकरणया सामाइयस्स अणवट्टियस्स करणया ॥ ४६ ॥ सूत्र. ९।

(७८) दिसिच्चयगहियस्स दिसापरिमाणस्स पइदिनं परिमाणकरणं देसावगासियं देसावगासियस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा आणवणप्पओगे पेसवणप्पओगे सहाणुवाए रूवाणुवाए बहिया पुग्गलपक्खेवे ॥ ४७ ॥ सूत्र. १०।

(७९) पोसहोववासे चउव्विहे पन्नत्ते तं जहा आहारपोसहे सरीरसक्कारपोसहे बंभचेरपोसहे अब्बावारपोसहे, पोसहोववासस्स समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा अप्पडिलेहियदुप्पडिलेहियसिज्जासंथारए अप्पमज्जियदुप्पमज्जियसिज्जासंथारए अप्पडिलेहियदुप्पडिलेहियउच्चारपासवणभूमीओ अप्पमज्जियदुप्पमज्जियउच्चारपासवणभूमीओ पोसहोववासस्स सम्भं अनुपालणया ॥ ४८ ॥ सूत्र. १।

(८०) अतिहिंसविभागो नाम नायागयाणं कप्पणिज्जाणं अन्नपाणाईणं दव्वाणं देसकालसब्बासक्कारकमजुअं पराए भत्तीए

आयाणुग्गहबुद्धीए संजयाणं दाणं, अतिहिंसविभागस्स समणोवसएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा सच्चित्तनिक्खेवणया सच्चित्त-पिहणया कालाइक्कमे परवएसे मच्छरिया य ॥ ४९ ॥ सूत्र. २।

(८१) इत्थं पुण समणोवासगधम्मे पंचाणुव्वयाइं तिन्नि गुणव्वयाइं आवकहियाइं चत्तारि सिक्खावयाइं, इत्तरियाइं एयस्स पुणो समणोवासगधम्मस्स मूलवत्थु सम्भत्तं तं जहा तं निसग्गेण वा अभिगमेणं वा पंच अइयारविसुद्धं अणुव्वयगुणं व्वयाइं च अभिग्गा अन्नेवि पडिमादओ विसेसकरणजोगा ॥ ४९ ॥ सूत्र. ३।

अपच्छिमा मारणंतिया संलेहणाझूसणाराहणया इमीसे समणोवासएणं इमे पंच अइयारा जाणियव्वा तं जहा इहलोगासंसप्पओगे परलोगासंसप्पओगे जीवियासंसप्पओगे मरणासंसप्पओगे कामभोगासंसप्पओगे ॥ ५० ॥ सूत्र. ४।

(८२) उग्गए सूरे नमुक्कारसहियं पच्चक्खाइ चउव्विहं पि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं वोसिरइ ॥ ५०-१ ॥ सूत्र. १।

(८३) उग्गए सूरे पोरिसिं पच्चक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साहुवयणेणं सब्बसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-२ ॥ सूत्र. २।

(८४) सूरे उग्गए पुरिमड्डं पच्चक्खाइं चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पच्छन्नकालेणं

दिसामोहेणं साहुवयणेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-३ ॥ सूत्र. ३।

(८५) एगासणं पच्चक्खाइ चउव्विहंपि आहारं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं सागारियागारेणं आउंटणपसारेणं गुरुअब्भुट्ठाणेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-४ ॥ सूत्र. ४।

(८६) एगट्ठाणं पच्चक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं सागारियागारेणं आउंटणपसारेणं गुरुअब्भुट्ठाणेणं पारिट्ठावणियागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०५ ॥ सूत्र. ५।

(८७) आर्यंबिलं पच्चक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं उक्खित्त विवेगेणं गिहत्थसंसट्ठेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-६ ॥ सूत्र. ६।

(८८) सूरु उग्गए अभत्तट्ठं पच्चक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-७ ॥ सूत्र. ७।

(८९) दिवसचरिमं पच्चक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-८ ॥

(९०) भवचरिमं पच्चक्खाइ, अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-९ ॥

(११) अभिगहं पच्यक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०-१० ॥ सूत्र-१।

(१२) निव्विगइयं पच्यक्खाइ चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं गिहत्थसंसट्ठेणं उक्खित्तविवेगेणं पडुच्चमक्खिएणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं वोसिरइ ॥ ५०११ ॥- १५०।

● छट्ठं अज्झयणं समत्तं ●

प्रभु महावीर स्वामीनीपट्ट परंपरानुसार कोटीगण-वैरी शाखा- चान्द्रकुल प्रचंड प्रतिभा संपन्न, वादी विजेता परमोपास्य पू. मुनि श्री झवेरसागरजी म.सा. शिष्य बहुश्रुतोपासक-सैलाना नरेश प्रतिबोधक-देवसूर तपागच्छ-समाचारी संरक्षक-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्य देवेश श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा शिष्य प्रौढ़ प्रतापी, सिध्यचक्रआराधक समाज संस्थापक पूज्यपाद आचार्य श्री चन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा. शिष्य चारित्र चूडामणी, हास्यविजेता-मालवोद्धारक महोपाध्याय श्री धर्मसागरजी म.सा. शिष्य आगमविशारद-नमस्कार महामंत्र समाराधक पूज्यपाद पंन्यासप्रवर श्री अभयसागरजी म.सा. शिष्य शासन प्रभावक-नीडर वक्ता पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा. शिष्य परमात्म भक्तिरसभूत पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सू.म.सा. लघु गुरु भ्राता प्रवचन

॥ श्रीआवश्यक सूत्रं ॥

१९

पू. सागरजी म. संशोधित

પ્રભાવક પૂ. આ. શ્રી હેમચન્દ્રસાગર સૂ.મ. શિષ્ય પૂ. ગણિવર્ય શ્રી પૂર્ણચન્દ્ર સાગરજી મ.સા. આ આગમિક સૂત્ર અંગે સં.૨૦૫૮/૫૧/૬૦ વર્ષ દરમ્યાન સંપાદન કાર્ય માટે મહેનત કરી પ્રકાશક દિને પૂ. સાગરજી મ. સંસ્થાપિત પ્રકાશન કાર્યવાહક જૈનાનંદ પુસ્તકાલય સુરત દ્વારા પ્રકાશિત કરેલ છે.

॥ શ્રીઆવશ્યક સૂત્ર ॥

૨૦

પૂ. સાગરજી મ. સંશોધિત

